

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 98 L

(2021–2022)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i friskolelova (nytt navn på loven
og oppheving av to godkjenningsgrunnlag)

Innhold

1	Hovedinnholdet i proposisjonen	5	4.3.1	Høringsforslaget	10
			4.3.2	Høringsinstansens syn	10
			4.4	Departementets vurderinger	14
2	Bakgrunnen for lovforslaget	5	4.5	Departementets forslag	15
2.1	Ønske om innstramming av loven om private skoler med rett til statsstøtte	5	5	Oppheving av grunnlaget for godkjenning av skoler etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i særskilt profil	15
2.2	Høringen	6	5.1	Bakgrunnen for forslaget	15
3	Endring av lovens tittel	8	5.2	Gjeldende rett	15
3.1	Bakgrunnen for forslaget	8	5.3	Høringen	15
3.2	Gjeldende rett	8	5.3.1	Høringsforslaget	15
3.3	Høringen	8	5.3.2	Høringsinstansenes syn	16
3.3.1	Høringsforslaget	8	5.4	Departementets vurderinger	17
3.3.2	Høringsinstansenes syn	8	5.5	Departementets forslag	18
3.4	Departementets vurderinger	9	6	Økonomiske og administrative konsekvenser	18
3.5	Departementets forslag	10	7	Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget...	18
4	Oppheving av grunnlaget for godkjenning av skoler etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h vidaregåande opplæring i yrkesfaglege utdanningsprogram	10	Forslag til lov om endringer i friskole- lova (nytt navn på loven og oppheving av to godkjenningsgrunnlag)	20	
4.1	Bakgrunnen for forslaget	10			
4.2	Gjeldende rett	10			
4.3	Høringen	10			

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 98 L

(2021–2022)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i friskolelova (nytt navn på loven og oppheving av to godkjenningsgrunnlag)

*Tilråding fra Kunnskapsdepartementet 8. april 2022,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Departementet legger med dette frem et forslag til endringer i lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar (friskolelova). Forslaget innebærer at en langt på vei går tilbake til privatskolelovgivningen under Stoltenberg II-regjeringen, jf. Ot.prp. nr. 37 (2006–2007).

Departementet foreslår å endre tittelen på loven til «lov om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova)».

Departementet foreslår videre at de to nåværende godkjenningsgrunnlagene «vidaregående opplæring i yrkesfaglege utdanningsprogram» og «særskilt profil» i friskolelova § 2-1 andre ledd bokstavene h og i, ikke lenger skal gi grunnlag for godkjenning som privat skole med rett til statstilskudd, og at bokstavene h og i derfor oppheves. Skoler som er godkjent på disse to grunnlagene, skal etter forslaget i fremtiden bare kunne få godkjent nødvendige driftsendringer.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Ønske om innstramming av loven om private skoler med rett til statsstøtte

Antallet frittstående grunnskoler og videregående skoler økte betraktelig under Solberg-regjerin-

gen. Høsten 2013 var det godkjent og i drift 268 friskoler. Dette tallet hadde økt til 346 friskoler høsten 2021. I skoleåret 2019-2020 gikk 4,25 prosent av elevene i grunnskolen og 8,2 prosent av elevene i videregående skoler i friskoler.

Forslaget i proposisjonen her varsler en ny politisk retning. En sentral målsetting for regjeringen er å styrke den offentlige fellesskolen og stramme inn dagens lov om private skoler med rett til statstilskudd.

De to godkjenningsgrunnlagene som nå foreslås opphevet ble med virkning fra 1. august 2015, tatt inn i loven etter forslag fra Solberg-regjeringen, jf. Prop. 84 L (2014–2015).

I påvente av Stortingets behandling av lovforslagene i proposisjonen, instruerte departementet 15. november 2021 Utdanningsdirektoratet om å stille i bero behandlingen av søknader om godkjenning av nye skoler og driftsendringer ved eksisterende skoler på de to grunnlagene som foreslås opphevet – profilskoler og private videregående yrkesfagskoler. Søknadene vil bli behandlet når Stortinget har tatt stilling til forslagene i proposisjonen. Oppholdet i søknadsbehandlingen er grunnet, jf. forvaltningsloven § 11 a første ledd.

Departementet vil understreke at det fortsatt skal være adgang til å få godkjent private skoler på de grunnlagene som følger av § 2-1 andre ledd bokstavene a til g i loven. Dette er:

a. livssyn

- b. anerkjend pedagogisk retning
- c. internasjonalt
- d. særskilt tilrettelagd vidaregåande opplæring i kombinasjon med toppidrett
- e. norsk grunnskoleopplæring i utlandet
- f. særskilt tilrettelagd opplæring for funksjonshemma
- g. vidaregåande opplæring i verneverdige tradisjonshandverksfag

Det foreslås derfor ingen endringer i adgangen til å få godkjent nye skoler og driftsendringer ved eksisterende skoler på disse grunnlagene.

Det følger også av Hurdalsplattformen at regjeringen vil legge større vekt på lokale folkevalgte vurderinger ved behandlingen av søknader om godkjenning av nye skoler og driftsendringer ved eksisterende skoler. Departementet vil sette i gang arbeidet med helhetlige utredninger for å følge opp dette punktet i regjeringserklæringen og komme tilbake til Stortinget om saken på egnet måte.

Departementet understreker at dagens godkjenningsordning i hovedsak vil bli videreført. Innenfor rammene av dagens lov og i påvente av de nevnte utredningene, mener departementet at det er rom for at uttalelser fra kommunen eller fylkeskommunen bør kunne tillegges noe større vekt ved behandlingen av søknader om godkjenning av nye skoler og driftsendringer ved eksisterende skoler. Departementet viser blant annet til at lokale folkevalgte vurderinger av hvilken virkning etablering av en privat skole vil ha for den lokale skoleplanleggingen, hvilket behov det er for den omsøkte skolen, og hvor stor andel private skoler og elevplasser det allerede finnes i kommunen eller fylkeskommunen, kan være relevante momenter i en uttalelse fra kommunen eller fylkeskommunen. Departementet vil likevel understreke at det bare vil være uttalelser fra kommunen eller fylkeskommunen som sannsynliggjør de innsigelsene som reises, som kan tillegges vekt.

2.2 Høringen

Et forslag til lovendringer ble sendt på høring 17. desember 2021. Fristen til å komme med merknader var 28. januar 2022.

Høringsnotatet ble sendt til disse instansene:

Departementene

Arkivverket

Barneombudet

Datatilsynet

Forbrukerombudet

Forbrukerrådet

Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG)

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Likestillings- og diskrimineringsombudet

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT)

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO)

Norges forskningsråd

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Samordna opptak

Språkrådet

Statens lånekasse for utdanning

Statens råd for likestilling av funksjonshemmede

Statistisk sentralbyrå (SSB)

Statsforvalterne

Sysseimesteren på Svalbard

Utdanningsdirektoratet

Utlendingsdirektoratet (UDI)

Riksrevisjonen

Sametinget

Sivilombudet

Fylkeskommunene

Kommunene

Longyearbyen lokalstyre

Abelia – forum for friskoler

Akademikerne

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Elevorganisasjonen

Fafo

Fagforbundet

Friskolenes kontaktforum

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon

Hovedorganisasjonen Virke

Innvandrerne Landsorganisasjon (INLO)

Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene (KIM)

Kristne friskolers forbund

KS – Kommunesektorens organisasjon

Landslaget for nærmiljøskolen (LUFSS)

Landslaget Fysisk Fostring i Skolen

Landsorganisasjonen i Norge (LO)

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)

Lykkelige barn – Nettverk for foreldre med høyt begavede barn

Lærernes Yrkesforbund (LY)

Montessori Norge

Nettverket for samfunnsvitenskaplige forskningsinstitutter	Norges Toppidrettsgymnas ungdomsskole Bodø AS
NIFU STEP	Norges Toppidrettsgymnas ungdomsskole Bærum AS
Norges Handikapforbund	Norges Toppidrettsgymnas ungdomsskole Kongsvinger AS
Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité	Norges Toppidrettsgymnas ungdomsskole Lillehammer AS
Norske Fag- og Friskolers Landsforbund	Norges Toppidrettsgymnas ungdomsskole Tromsø AS
Norsk forbund for fjernundervisning og fleksibel utdanning	Norsk restaurantskole Plus-Skolen AS
Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU)	Stiftelsen Maritim videregående skole Sørlandet
Norsk Foreldrelag for Funksjonshemmede	Stiftelsen Nyskolen i Oslo
Norsk Innvandrerforum	Telemark Toppidrett ungdomsskole Porsgrunn AS
Norsk Lektorlag	Telemark Toppidrett ungdomsskole Skien AS
Norsk senter for flerkulturell verdiskapning	Tresfjord Friskule SA
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)	Trondheim idrettsungdomsskole AS
Olympiatoppen	Tveit videregående skule
Rådet for psykisk helse	Vinterlandbruksskolen i Ryfylke
Samarbeidsforum for estetiske fag v/Musikk i skolen	Vinterlandbruksskolen på Jæren
Samarbeidsforum for funksjonshemmedes fellesorganisasjon (SAFO)	Voll skole AS
Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY)	Vollan skole
Skolelederforbundet	WANG Fredrikstad AS
Skolenes landsforbund	WANG Hamar AS
Steinerskoleforbundet	WANG Romerike AS
Unio Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede	WANG Tønsberg AS
Universitet- og høyskolerådet	WANG Ung Follo AS
Utdanningsforbundet	WANG Ung Oslo AS
Voksenopplæringsforbundet (VOFO)	WANG Ung Sandefjord AS
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)	WANG Ung Sandnes AS
All-I-Skolen AS	WANG Ung Stavanger AS
Campus Blå videregående skole AS	
Create – Lillehammer Kreative videregående skole AS	Følgende instanser og personer har uttalt seg i høringen:
Enspire Norge AS	Helse- og omsorgsdepartementet
Fresvik Enspire skule AS	Justis- og beredskapsdepartementet
Frikult grunnskole AS	Samferdselsdepartementet
Halden montessoriskole AS	
Havbruksakademiet Nord AS	NOKUT
Haugesund Toppidrettsgymnas AS	Statistisk Sentralbyrå
Hjerleid handverksskole AS	
Møbelsnekkerskolen AS	Agder fylkeskommune
Natur videregående skole	Brønnøy, Bindal, Sømna, Vega og Vevelstad kommuner v/ordførerne
Neso Byggfagskole AS	Bærum kommune
Neverdal Enspire skole AS	Drammen kommune
Nidaros idrettsungdomsskole	Nordland fylkeskommune
Norges Realfagsgymnas Bærum AS	Os kommune
Norges Toppidrettsgymnas ungdomsskole Asker AS	Oslo kommune
Norges Realfagsgymnas ungdomsskole Bærum AS	Rogaland fylkeskommune
Norges Toppidrettsgymnas ungdomsskole Bergen AS	Rælingen kommune

Sør-Varanger kommune
Trøndelag fylkeskommune
Tønsberg kommune
Ungdommens fylkesråd Nordland
Vestland fylkeskommune
Viken fylkeskommune

Abelia – forum for friskoler
Blå Kors
Bjørn Brodwall og Dagny Ringheim
Campus Blå videregående skole
Dovre Enspire AS
Enspire Norge
Fagforbundet
Havbruksakademiet Nord videregående skole
Hovedorganisasjonen Virke
Humanistiskolen
Kristne Friskolers Forbund
Kystrederiene
Landslaget for nærmiljøskolen
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
NHO Reiseliv
NHO Sjøfart
Norges Idrettsforbund
Norske Fag- og Friskolers Landsforbund
Maritim Opplæring Nordvest
Maritim Opplæring SørVest
Maritim videregående skole Sørlandet
Montessori Norge
NESO
NITO – Norges Ingeniør- og Teknolog-
organisasjon
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Opplæringskontoret Brimikjøken
Private Barnehagers Landsforbund
Sjømat Norge
Skolekontoret i Oslo katolske bispedømme
Steinerskoleforbundet
Stiftelsen Norges Toppidrettsgymnas
Stiftelsen Norsk Kulturarv
Studieforbundet Kultur og Tradisjon
Tekna – Norges Teknisk-Naturvitenskapelige
forening
Torghatten Trafikkselskap AS
Utdanningsforbundet
WANG

3 Endring av lovens tittel

3.1 Bakgrunnen for forslaget

Begrepene *frittstående skole* og *friskole* gir ingen umiddelbar informasjon om at skolene er i privat eie. Departementet foreslår derfor å gå bort fra

dette begrepet, slik at skoler godkjent etter loven igjen benevnes som *private skoler med rett til stats-tilskudd*. Dette innebærer at også lovens tittel må endres.

3.2 Gjeldende rett

Lovens nåværende tittel er lov om frittstående skolar (friskolelova).

Navnet på loven er endret flere ganger. Tidligere lover om private skoler har blant annet vært lov 6. mars 1970 nr. 4 om tilskudd til private skoler og lov 14. juni 1985 nr. 73 om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregåande opplæring (privatskulelova).

Begrepene *frittstående skole* og *friskole* var nye da de ble innført i lov 4. juli 2003 nr. 84.

Ved lov 29. juni 2007 nr. 92 ble tittelen på loven endret til lov om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova). Ved lov 19. juni 2015 nr. 75 ble navnet på loven endret tilbake til lov om frittstående skolar (friskolelova).

3.3 Høringen

3.3.1 Høringsforslaget

I høringsnotatet foreslo departementet at tittelen på loven blir endret til lov om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova). Som følge av dette fremmet departementet også forslag om endringer i § 1-1 første ledd, § 1-2 første ledd og § 2-1 første ledd.

3.3.2 Høringsinstansenes syn

Et flertall av de høringsinstansene som har uttalt seg om dette spørsmålet (16 instanser), går mot forslaget. 12 instanser støtter forslaget.

Et flertall av de kommunene og fylkeskommunene som har uttalt seg om lovens tittel, støtter departementets høringsforslag. Blant disse er *Drammen kommune*, *Nordland fylkeskommune*, *Os kommune*, *Oslo kommune*, *Trøndelag fylkeskommune* og *Viken fylkeskommune*.

Os kommune sier i sin uttalelse at begrepet *privatskole* tydeliggjør at skolene er i privat eie. *Trøndelag fylkeskommune* peker på at den foreslåtte tittelen på loven

«[...] gjør det tydelig overfor elever og foreldre at det er snakk om skoler i privat eie».

Viken fylkeskommune uttaler at begrepet *friskole*

«[...] av mange [blir] oppfattet som en skole basert på et spesielt livssyn. Betegnelsen privatskole er den som oftest benyttes både av elever, foresatte og også den øvrige befolkningen med henvisning til en skole der elevene selv må betale en egenandel».

Vestland fylkeskommune støtter departementets forslag, men ber samtidig om at

«[...] omgrepet friskular (skular eigd av ideelle «non-profit»-organisasjonar) og skilnaden mellom tradisjonelle friskular og privatskular kjem fram på annan måte».

Bærum kommune mener på sin side at dagens lovtittel ikke bør endres, og at navnet privatskoleloven potensielt

«[...] henvender seg til en smalere søkergruppe enn tittelen lov om frittstående skoler. Det er et viktig poeng at tittelen også favner et opp- læringsstilbud som kommuniserer mangfold».

Blant de private skolene og deres organisasjoner som har uttalt seg i høringen, ønsker et klart flertall å beholde begrepet «friskoler».

WANG mener at forslaget til nytt navn på loven i liten grad reflekterer hva dagens friskoler faktisk er som et supplement og alternativ til offentlig skole, og uttaler:

«Vi tror det er enklere for offentligheten å forstå forskjellen på friskoler som er godkjent etter friskolelova og mottar offentlige tilskudd, og private skoler som er godkjent etter opplæringsloven uten offentlige tilskudd. Vi mener derfor at dagens tittel bør beholdes».

Steinerskoleforbundet mener at begrepet «privat» er misvisende og gir feilaktige assosiasjoner. De uttaler:

«Vi anser steinerskolene som et offentlig anliggende. Alle har tilgang, skolen har med hele samfunnet å gjøre og den angår alle. [...] Elevene tar ut sin lovfestede rett til skole, og oppfyller sin lovfestede plikt til skole. Våre skoler er gjennomregulert av det offentlige: Skolene driver med tilskudd fra staten tilsvarende 85 % av offentlig skole, og det offentlige fører tilsyn med penebruken hvert år».

Kristne Friskolers Forbund (KFF) mener at begrepene frittstående skoler, friskoler og friskolelova

gir en presis informasjon om skoleslaget og bidrar til en språklig nyansering som vil gå tapt når begrepet «privatskoler» benyttes om disse skolene.

Utdanningsforbundet støtter høringsforslaget og peker på at

«Tittelen privatskoler gjør det tydeligere overfor elever og foresatte at loven omhandler skoler i privat eie enn dagens terminologi».

Hovedorganisasjonen Virke mener på sin side at det er uheldig at loven skifter navn så hyppig. De uttaler:

«Sektoren fortjener at endringer i begrepsbruk kun skjer når det gjøres vesentlige endringer i reguleringen som gjør at andre ord er nødvendige for å gi en korrekt beskrivelse av loven og skolene. Slike endringer foreslås ikke i denne høringen».

Virke uttaler også at organisasjonens medlemmer opplever at [...] begrepet «private skoler» gir assosiasjoner til dyre skoletilbud forbeholdt en elite, og at dagens friskoler ikke gjør seg fortjent til slike assosiasjoner.

3.4 Departementets vurderinger

Departementet har merket seg at høringsinstansene er delt i synet på om tittelen på loven bør endres.

Til synspunktet om at den foreslåtte lovtittelen i liten grad reflekterer at de skolene som er godkjent etter loven, er et supplement og alternativ til den offentlige skolen, vil departementet vise til at tittelen «lov om private skolar med rett til statstilskot» på en nøytral måte beskriver de skolene som omfattes av loven.

Departementet viser til at begrepene «frittstående skole» og «friskole» første gang ble benyttet i loven fra 2003 til 2007, og deretter igjen fra 2015. Med unntak av i disse periodene, har skolene vært kalt private skoler helt siden den første loven om private skoler ble vedtatt i 1970.

Vestland fylkeskommune uttaler at loven bør skille mellom private skoler som er eid av ideelle organisasjoner, og tradisjonelle friskoler eller privatskoler. Til dette viser departementet til friskolelova § 6-3, som fastsetter at statstilskuddet og skolepengene i sin helhet skal komme elevene til gode, og at det er forbudt å ta ut utbytte. Dette kravet gjelder for alle skoler som er godkjent etter loven. Departementet viser i denne sammenheng

også til Prop. 84 L (2014–2015) punkt 14.1, hvor det presiseres at drift av skoler etter privatskoleloven ikke skal være forretningsvirksomhet, og at kommersiell drift av friskoler ikke er tillatt.

Departementet opprettholder høringsforslaget om å endre tittelen på loven og dermed betegnelsen på skolene. Tittelen «lov om private skolar med rett til statstilskot» og betegnelsen «private skolar» i omtalen av skolene i loven gjør etter departementets vurdering det tydeligere overfor elever og foreldre at det er snakk om skoler i privat eie enn dagens terminologi. Denne tittelen understreker også at loven regulerer skoler som er godkjent etter vilkårene i loven, og har rett til statstilskudd.

3.5 Departementets forslag

Departementet fremmer etter dette forslag om at tittelen på loven blir endra til «lov om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova)». I loven foreslås det at skolene får betegnelsen «private skolar». Som følge av dette fremmer departementet også forslag om endringer i § 1-1 første ledd, § 1-2 første ledd, § 2-1 første ledd første punktum og § 2-1 sjuende ledd.

For øvrig viser departementet til lovutkastet og merknadene i kapittel 7.

4 Oppheving av grunnlaget for godkjenning av skoler etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h videregående opplæring i yrkesfaglege utdanningsprogram

4.1 Bakgrunnen for forslaget

Det følger av Hurdalsplattformen at regjeringen ønsker å stramme inn mulighetene for å få godkjenning etter friskolelova ved å oppheve videregående opplæring i yrkesfaglige utdanningsprogram som grunnlag for godkjenning som privat skole med rett til statstilskudd. Dette følges opp gjennom dette forslaget.

4.2 Gjeldende rett

Friskolelova § 2-1 andre ledd har krav om grunnlag for godkjenning av private skoler med rett til statstilskudd. Etter § 2-1 andre ledd bokstav h kan skoler få godkjenning for videregående opplæring i yrkesfaglige utdanningsprogram.

4.3 Høringen

4.3.1 Høringsforslaget

I høringen foreslo departementet å oppheve friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h videregående opplæring i yrkesfaglege studieprogram. Departementet foreslo videre at skoler som er godkjent etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h, bare kan få godkjent nødvendige driftsendringer.

Departementet foreslo i tillegg at skoler som i dag har godkjenning etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h må være i drift per 1. juli 2022, for å beholde sin rett til tilskudd og til å drive virksomhet etter loven. Med «i drift» forstås at skolen har fått driftstillatelse.

4.3.2 Høringsinstansens syn

Forslaget om å oppheve godkjenningsgrunnlaget i bokstav h

Et flertall (ca. 30) av de høringsinstansene som har uttalt seg til forslaget om å oppheve friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h, støtter ikke departementets forslag. Blant disse høringsinstansene er *Rogaland fylkeskommune*, *Bærum kommune*, *Brønnøy*, *Bindal*, *Sømna*, *Vega* og *Vevelstad kommuner v/ordførerne*, *Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)*, *NHO Sjøfart*, *NHO Reiseliv*, *Virke*, *Norske Fag- og Friskolers Landsforbund (NFFL)*, *Kristne Friskolers Forbund (KFF)*, *Abelia – forum for friskoler*, *Blå Kors*, *Campus Blå videregående skole*, *Havbruksakademiet Nord videregående skole*, *Sjømat Norge*, *Maritim Opplæring*, *Ungdommens fylkesråd Nordland* og *Stiftelsen Norsk Kulturarv*.

Argumentene for å beholde godkjenningsgrunnlaget i friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h er i hovedsak at disse skolene fyller et behov i lokalsamfunnet som den offentlige skolen ikke ivaretar, og at skolene bidrar til en desentralisert utdanningsstruktur. Det er vist til betydningen av å ha et yrkesfaglig utdanningstilbud som henger sammen med etterspørselen i det lokale næringslivet. *NHO*, *Abelia – forum for friskoler*, *Campus Blå videregående skole*, *Havbruksakademiet Nord vgs*, *Torghatten trafikkelskap*, *Sjømat Norge* og *Brønnøy*, *Bindal*, *Sømna*, *Vega* og *Vevelstad kommuner v/ordførerne* er blant de som har uttalelser om dette. Disse høringsinstansene har merknader særskilt knyttet til *Campus Blå videregående skole*.

Abelia – forum for friskoler uttaler blant annet at skoler

«[...] som har blitt godkjent for videregående opplæring i yrkesfaglige utdanningsprogram kjennetegnes ved at de har blitt opprettet på lokalt og regionalt initiativ fra bransjer som har store utfordringer med å skaffe tilstrekkelig kvalifisert kompetanse for å drive sin næringsvirksomhet.»

NHO og *NHO Reiseliv* viser til at det er så få skoler som er godkjent på dette grunnlaget, at de neppe er en utfordring for den offentlige skolestrukturen.

NFFL viser til at svært få eller ingen fylker tilbyr flere av de yrkesfagtilbudene som organisasjonens videregående skoler tilbyr. Dette gjelder også for yrkesfagtilbud utover de fagene som er definert som verneverdige tradisjonshåndverksfag. *NFFL* skriver blant annet:

«Blant *NFFLs* medlemmer finnes blant annet tre kulturarvskoler (Hjerleid Handverksskole, Plus-skolen og Møbelsnekkerskolen) som sikrer undervisning i små tradisjonshåndverksfag som utgjør en del av den immaterielle kulturarven. (Dette er fag som Norge har forpliktet seg til å ivareta gjennom UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven.) Disse skolene har et undervisningstilbud som ikke bare dekker de små, verneverdige håndverksfagene, men også undervisning med en håndverkstilnærming innenfor de større yrkesfagene. Som et eksempel har Hjerleid Handverksskole et tilbud innen malerfaget (overflateteknikk) for å gi kompetanse i teknikker, produkter og materialer som har lagt bort i den industrielle masseproduksjonen. På linje med andre håndverksteknikker, er denne kunnskapen nødvendig for å kunne ivareta vår bygningsarv og materielle kulturarv. Malerfaget ved Hjerleid Handverksskole er et eksempel på en spesialisering som ikke tilbys i det offentlige yrkesfag tilbudet av økonomiske eller andre grunner. Overflateteknikk er godkjent som et yrkesfaglig opplæringstilbud i friskolelova.

[...]

At Hjerleid kan tilby dette faget ved siden av de verneverdige fagene, har også en verdi fordi skolen har et tverrfaglig miljø for tradisjonelle håndverksteknikker. Selv om det kan se ut som om skolene gir et tilbud som overlapper med det offentlige er det vektleggingen av håndverksteknikk innenfor de større yrkesfagene som gjør de tre kulturarvskolene unike med sitt tilbud.»

NFFL viser også til at Natur videregående skole i Oslo i mange år har vært den eneste naturbrukskolen i fylket. Skolen har opprettholdt og utviklet et tilbud som fylkeskommunen la ned, og har bidratt til kontinuitet og stabilitet i fylkeskommunens naturbrukstilbud. *NFFL* mener friskoler kan fylle et tomrom der det er langt til det tilbudet eleven ønsker, slik at eleven slipper å reise ut av fylket. *NFFL* viser også til Campus Blå videregående skole og uttaler:

«Dette er en havbrukskole i Brønnøysund som kommunen selv støttet å opprette fordi de så et stort behov for bedre skolemuligheter og økt kompetanse på dette yrkesfeltet lokalt og nasjonalt.»

Utdanningsforbundet støtter i hovedsak forslaget om å oppheve godkjenningsgrunnlaget i § 2-1 andre ledd bokstav h. *Utdanningsforbundet* vil ha en sterk offentlig fellesskole og en sterkere og mer målrettet satsing på kvalitet og mangfold i den offentlige skolen. Forbundet slutter seg til regjeringens mål om å styrke den offentlige fellesskolen, og at dagens lov om private skoler må strammes inn. Samtidig mener *Utdanningsforbundet* at det er riktig at loven fortsatt skal åpne for godkjenning av private skoler på religiøst grunnlag eller på grunnlag av en anerkjent pedagogisk retning. Disse skolene skal være et reelt alternativ og ikke en konkurrent til den offentlige skolen.

Utdanningsforbundet ser likevel en fare for at små og tradisjonsrike fag kan forsvinne dersom dette godkjenningsgrunnlaget bortfaller. *Utdanningsforbundet* mener:

«[...] det er nødvendig å ha en mulighet til å godkjenne videregående skoler som tilbyr små yrkesfag som bidrar til å bevare kulturer og tradisjoner, men som ikke faller inn under godkjenningsgrunnlaget for små og verneverdige fag, i tilfeller der den offentlige skolen ikke lenger gir tilbud.»

KFF uttaler blant annet:

«I og med at godkjenning skjer etter en skjønnsmessig vurdering, mener vi at staten har gode kontrollmuligheter med hva slags tilbud som godkjennes. Vi mener derfor at godkjenningsgrunnlaget kan videreføres.»

Ungdommens fylkesråd Nordland uttaler at det offentlige utdanningstilbudet er viktig for at fylket skal være attraktivt for unge. Samtidig er det synd

dersom private aktører ikke skal ha mulighet til å opprette et godt opplæringsstilbud der fylkeskommunen ikke kan eller ikke ønsker å opprette en ny skole.

Agder fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, Trøndelag fylkeskommune, Vestland fylkeskommune og Viken fylkeskommune støtter forslaget om å oppheve friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h. *Trøndelag fylkeskommune* uttaler:

«Tilbudsstrukturen ved de offentlige videregående skolene ivaretar opplæringsbehovet til elevene i fylkeskommunen. Det arbeides helhetlig og kontinuerlig med å tilpasse tilbudsstrukturen i overensstemmelse mellom arbeidslivets behov, elevgrunnlaget og elevenes søkning. Dette innebærer blant annet å opprette nye tilbud og legge ned tilbud. For å oppnå de vedtatte målene om å treffe enda bedre i forhold til arbeidslivets kompetansebehov, er det avgjørende at fylkeskommunen har mulighet til god politisk styring av tilbudsstrukturen på regionalt nivå.

[...]

Statlig støtte til opprettelse av private videregående skoler på bakgrunn av yrkesfaglige utdanningsprogram kan bidra til å skape en popularisering noen av disse yrkesfaglige retninger, som ikke nødvendigvis er de viktigste retningene dersom en legger det regionale kompetansebehovet til grunn. Dette kan skape en ubalanse mellom behovet for læreplaner og eksisterende skoletilbud. Det kan også gå på bekostning av bredden i tilbudet ved den offentlige videregående skolen. Sistnevnte gjelder spesielt for de mindre skolene i distriktene».

Agder fylkeskommune uttaler:

«Fylkeskommunedirektøren støtter forslaget om å ta bort muligheten for å godkjenne private skoler innen videregående opplæring i yrkesfaglige utdanningsprogram. Dette vil styrke fylkeskommunens arbeid med å sørge for at tilbudsstrukturen i fylket blir mer forutsigbart.»

Forslaget om å oppheve dette godkjenningsgrunnlaget støttes av *LO og Fagforbundet, Drammen kommune, Os kommune, Oslo kommune og Rælingen kommune* støtter også forslaget. *Fagforbundet* oppfatter regjeringens forslag som viktige bidrag til å sikre grunnlaget for et felles offentlig

skole- og opplæringsstilbud som er likeverdig og har høyest mulig kvalitet i hele landet.

Forslaget om godkjenning av driftsendringer

Flere av høringsinstansene, blant annet *NHO, Abelia - forum for friskoler, NFFL, KFF, Blå Kors, Campus Blå videregående skole og Sjømat Norge* støtter ikke departementets forslag om at godkjente skoler bare skal kunne få godkjent nødvendige driftsendringer. Disse høringsinstansene mener at godkjente skoler må kunne søke om driftsendringer for å kunne gjøre tilpasninger til det lokale arbeidsmarkedet og andre samfunnsendringer, og for å ha mulighet til å opprettholde god kvalitet i opplæringen.

Sjømat Norge viser til en forventet utvikling i det grønne skiftet og at skolenes mulighet til å tilpasse seg denne utviklingen er helt essensiell for å kunne utdanne kandidater med den rette og oppdaterte kompetansen. *Sjømat Norge* viser til at sjømatnæringen

«[...] ligger i front når det gjelder denne utviklingen, og ser derfor verdien av at skolene kan følge utviklingen sømløst, sammen med næringen».

Noen av høringsinstansene peker særlig på konsekvensene en begrensning i mulighetene til driftsendringer vil ha for private yrkesfagskoler som tilbyr opplæring i tradisjonshåndverksfag.

NFFL mener forslaget om at skolene bare skal få godkjent nødvendige driftsendringer, i verste fall kan bli til skade for skolene og det tilbudet de i dag har. Eksisterende skoler bør kunne ha mulighet til å søke om utvikling og tilpasninger ut fra hensyn til elevene, samfunnet og ivaretagelse av fag og spisskompetanse. *NFFL* skriver blant annet:

«[D]et er unødvendig strengt at disse skolene kun skal kunne få godkjent nødvendige driftsendringer og ikke kan få utvikle skolene ved økt elevtall, nye trinn og nye utdanningsprogram. Debatten omkring lovendringsforslaget gir inntrykk av at yrkesfagskoler og profilskoler er en ny type kommersielle privatskoler som først ble opprettet under forrige regjering. Dette er ikke riktig. Mange av friskolene som er yrkesfagskoler, er gamle skoleinstitusjoner som over mange år har utviklet skoletilbudet.»

Studieforbundet Kultur og tradisjon viser til at Hjerleid Handverksskole startet med Vg2 treskjærer-

faget og i dag har flere tilbud i små fag. Studieforbundet skriver blant annet:

«Dette har bygget seg opp over flere år, med godkjenning for nye tilbud etter hvert som skolen har vært i stand til å utvikle seg. Slik utvikling vil ikke lenger være mulig om regjeringens forslag blir vedtatt. Vi mener vår skole, sammen med mange andre, er et godt supplement og alternativ til de offentlige tilbudene. Vår skole er ikke en konkurrent til den offentlige skolen, men gir tilbud i fag som det offentlige har få eller ingen tilbud i. Vi mener derfor det er helt nødvendig at friskolene får anledning til å utvikle seg, så sant det er behov og etterspørsel.»

Studieforbundet skriver videre at skolen

«[...] lykkes nettopp fordi det er mange lignende fag på samme skole, slik at det utvikler seg et godt håndverksmiljø både for elever og lærere. Å flytte disse linjene til andre offentlige skoler kan ikke sees som noe alternativ. Hjerleid Handverksskole ble etablert fordi Oppland fylkeskommune la ned treskjærerutdanninga. Altså helt motsatt handling enn den som ser ut til å ligge til grunn her; at fylkeskommunene skal starte tilbud innenfor de små fagene for å overta det friskolene i dag gjør. Det tror vi dessverre ikke skjer, noe som underbygger at å fjerne adgangen til utviklingen er et stort tilbakesteg.»

Stiftelsen Norsk Kulturarv viser til at yrkesfaglige videregående friskoler ofte har en annen profil enn de offentlige, og gjennom dette kan utgjøre et viktig supplement til det offentlige tilbudet. Stiftelsen peker blant annet på at tradisjonskunnskapen i malerfaget som Hjerleid Handverksskole tilbyr, er nødvendig for å kunne ivareta bygningsarven.

KFF uttaler blant annet:

«[D]et er en sterk begrensning å ikke kunne utvikle skolen utover den godkjenningen som ble gitt i forbindelse med oppstart. Naturlig nok er det slik at i de fleste tilfeller søkes det om en skoleetablering som samsvarer med det søkerne ser som behovet på det tidspunktet søknaden skrives. Etter hvert som tiden går, kan behovet endre seg vesentlig. Det gjelder både behovet for elevplasser, og for den enkelte friskole kan det være nødvendig med endringer i program- og kurstilbud utover det

som følger av endringer fastsatt av myndighetene.»

KFF uttaler videre:

«Utdanningsmyndigheten sitter uansett med kontroll over hvilke godkjenninger som gis både til disse og andre skoler. Det er ikke rimelig å endre de juridiske forutsetningene så kraftig for en gruppe godkjente skoler. En slik innstramming kan tvinge friskoler inn i situasjoner hvor skolene må avvike på grunn av manglende mulighet for å kunne søke om endringer. Vi mener dette vil være en særlig ulempe for yrkesfaglige skoler som relativt ofte kan ha behov for justeringer av tilbud i forhold til yrkeslivets behov.»

Blå Kors uttaler:

«Dersom det ikke skal være mulig å få godkjent utvidelser eller endringer, vil skolen ikke kunne være i dynamisk utvikling og risikerer å ikke kunne drive bærekraftig.»

Utdanningsforbundet er blant de høringsinstansene som støtter høringsforslaget og mener skoler godkjent etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h, ikke bør kunne få godkjenning for driftsendringer i form av økt elevtall, nye trinn og nye utdanningsprogram.

Forslaget om fristen for oppstart av godkjente skoler Av høringsinstansene som har uttalt seg om forslaget om at skoler som er godkjent men ikke i drift, må starte opp 1. juli 2022, er det bare *Utdanningsforbundet* som støtter forslaget.

Blant høringsinstansene som ikke støtter forslaget, er *Rogaland fylkeskommune*, *NHO*, *Abelia – forum for friskoler*, *KFF*, *Norges Ingeniør- og Teknologiforbund (NITO)*, *Sjømat Norge*, *Campus Blå videregående skole*, *Havbruksakademiet Nord vgs* og *NESO*. Disse høringsinstansene viser til at forslaget vil gi skolene et urimelig tidspress, fordi det er tidkrevende å få statsforvalterens godkjenning av skolens anlegg. I de fleste tilfellene vil det være nødvendig å enten bygge nye lokaler eller foreta betydelige endringer i eksisterende lokaler.

KFF mener den foreslåtte fristen for oppstart er for streng så lenge departementet mener at godkjente skoler skal ha mulighet til å starte opp virksomheten. *KFF* viser til at det allerede er flere skoler i drift på de to godkjenningsgrunnlagene

som foreslås opphevet. KFF skriver at godkjenningsgrunnlagene

«[...] vil med andre ord eksistere på listene over friskoler, uavhengig av om oppstart av allerede godkjente skoler skjer i 2023 eller 2024 i stedet for bare i 2022.

[...]

KFF mener derfor at godkjente skoler som ennå ikke har startet skoledriften, bør ha normale frister for oppstart i samsvar med det søkerne har fått informasjon om, og som framgår av lovgrunnlaget da godkjenning ble gitt».

4.4 Departementets vurderinger

Forslaget om å oppheve friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h

Departementet har merket seg at flertallet av høringsinstansene som har uttalt seg til forslaget om å oppheve friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h videregående opplæring i yrkesfaglige studieprogram, er ulike aktører med interesse og engasjement for etablering av friskoler. Flere av høringsinstansene har knyttet merknadene sine til konkrete skoler som er godkjent på dette grunnlaget.

Departementet understreker at de skolene som allerede er godkjent og i drift, ikke vil miste godkjenningen sin, men kan fortsette virksomheten som i dag.

Høringsforslaget fra departementet varslet imidlertid en ny politisk retning. Høringsforslaget er direkte og konkret forankret i regjeringens plattform. Regjeringen har som en sentral målsetting å styrke den offentlige fellesskolen og stramme inn dagens lov om private skoler. Departementet mener at et viktig grep er å fjerne muligheten til å godkjenne flere private videregående skoler med opplæring i yrkesfag.

Departementet viser til at fylkeskommunen etter opplæringslova § 13-3 har plikt til å oppfylle retten til videregående opplæring for alle som er bosatt i fylkeskommunen. Denne plikten innebærer blant annet at fylkeskommunen skal planlegge og bygge ut det videregående opplærings tilbudet med hensyn til blant annet nasjonale mål, søkerens ønsker og det behovet samfunnet har for videregående opplæring i alle utdanningsretninger. Fylkeskommunens ansvar etter opplæringslova § 13-3 innebærer at det på generelt grunnlag ikke er nødvendig å etablere private videregående skoler godkjent for å gi videregående opplæring i yrkesfaglige studieprogram.

Private videregående skoler med rett til stats-tilskudd etter friskolelova må normalt ha et tilbud som ligger innenfor tilbudsstrukturen i Kunnskapsløftet, og den private skolen skal gi en opplæring som er jevn god med opplæringen i den offentlige skolen og som fører frem til studie- eller yrkeskompetanse. Det betyr blant annet at de tilbudene som gis i private videregående skoler etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h, ligger innenfor rammen av det videregående opplærings tilbudet fylkeskommunen kan tilby i offentlige videregående skoler.

Departementet opprettholder høringsforslaget om å oppheve godkjenningsgrunnlaget i friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h. Forslaget innebærer at det ikke lenger vil være mulig å få godkjenning som privat videregående skole på dette grunnlaget.

Forslaget om godkjenning av driftsendringer

Departementet viser til synspunktene fra flere høringsinstanser om at skoler som er godkjent for å tilby videregående opplæring i yrkesfaglige utdanningsprogram, bør kunne ha muligheten til å få godkjenning for driftsendringer i form av økt elevtall, nye trinn og nye utdanningsprogram. Departementet viser til at søknader om driftsendringer etter loven skal vurderes skjønnsmessig og konkret. Det at en skole er godkjent med en elevtallsramme og et opplærings tilbud, innebærer derfor ikke at en godkjent skole vil kunne ha en forventning om å få godkjent andre elevtallsrammer og opplærings tilbud i fremtiden.

Departementet legger i sin vurdering vekt på at selve godkjenningsgrunnlaget oppheves, og mener det er en naturlig følge av dette forslaget at mulighetene til å få godkjent driftsendringer for skoler godkjent på dette grunnlaget begrenses.

Departementet har merket seg synspunktene som har kommet frem i høringen om betydningen av å legge til rette for opplærings tilbud i tradisjonshåndverksfag, blant annet når det gjelder Hjerleid Handverksskole. Regjeringen er opptatt av at kulturarven må løftes frem, også gjennom kunnskapspolitikken. I Hurdalsplattformen er skoler som tilbyr tradisjonshåndverksfag, løftet frem i et eget punkt, hvor det heter:

«Innføre ei særskilt grunnfinansiering for kulturarvskular, og sikre at skulane òg kan ta inn vaksne utan rett til vidaregåande opplæring i desse faga.»

Som oppfølging av dette punktet i Hurdalsplattformen har departementet startet arbeidet med å se på ulike tiltak som kan sikre gode rammebetingelser for skoler som tilbyr opplæring i tradisjonshåndverksfag.

Departementet vil bemerke at begrepet «kulturarvskole» ikke er et rettslig begrep. Det betyr at verken opplæringslova eller friskolelova bruker dette begrepet. Departementet er imidlertid kjent med at blant annet Norges Fag- og Friskolers Landsforbund bruker dette begrepet som en fellesbetegnelse på Hjerleid Handverksskole, Plus-skolen og Møbelsnekkerskolen. Disse tre skolene har godkjenning etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h. To av dem, Hjerleid Handverksskole og Plus-skolen, har i tillegg godkjente opplæringstilbud etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav g om verneverdige tradisjonshåndverksfag.

Lovforslaget vil ikke være til hinder for at skolene kan få godkjent nye opplæringstilbud etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav g. Yrkesfag som godkjennes etter dette alternativet, er fag som ligger i tilbudsstrukturen for videregående opplæring. Det betyr at også disse fagene ligger innenfor rammen av det som kan tilbys i offentlig videregående opplæring.

Departementet opprettholder høringsforslaget om at skoler som er godkjent etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h, i fremtiden bare kan få godkjent nødvendige driftsendringer.

Forslaget om fristen for oppstart

Departementet viser til at det høsten 2021 var to skoler som har fått godkjenning etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h, men som ennå ikke har startet opp virksomheten etter loven. Departementets utgangspunkt er at disse skolene bør ha mulighet til å etablere sin virksomhet etter loven. Etter dagens regler må en skole starte opp i løpet av tre år etter at den har fått godkjenning, jf. friskolelova § 2-1 femte ledd. Det betyr at siste mulighet for oppstart for disse to skolene ut fra det tidspunktet de ble godkjent, vil være høsten 2024.

På bakgrunn av innspill i høringen velger departementet å ikke følge opp høringsforslaget om at de skolene som har fått godkjenning etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h, må være i drift per 1. juli 2022 for å beholde sin rett til tilskudd og til å drive virksomhet etter loven. Det betyr at de to skolene som har fått godkjenning

etter lovens § 2-1 andre ledd bokstav h må starte opp virksomheten innen den normale fristen på tre år, jf. friskolelova § 2-1 femte ledd.

4.5 Departementets forslag

Departementet foreslår to lovendringer som er i samsvar med forslagene som ble sendt på høring. Departementet foreslår:

- å oppheve friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h videregående opplæring i yrkesfaglege studieprogram.
- at skoler som er godkjent etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav h, bare skal kunne få godkjent nødvendige driftsendringer.

5 Oppheving av grunnlaget for godkjenning av skoler etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i særskilt profil

5.1 Bakgrunnen for forslaget

Det følger av Hurdalsplattformen at regjeringen ønsker å stramme inn mulighetene for å få godkjenning etter friskolelova ved å oppheve alternativet om særskilt profil som grunnlag for godkjenning som privat skole med rett til statstilskudd.

5.2 Gjeldende rett

Friskolelova § 2-1 andre ledd har krav om grunnlag for godkjenning av private skoler med rett til statstilskudd. Etter § 2-1 andre ledd bokstav i kan skoler få godkjenning på grunnlag av særskilt profil.

5.3 Høringen

5.3.1 Høringsforslaget

I høringen foreslo departementet å oppheve friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i. Departementet foreslo videre at skoler som er godkjent etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i, bare skal kunne få godkjent nødvendige driftsendringer.

Departementet foreslo i tillegg at skoler som i dag har godkjenning etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i, må være i drift per 1. juli 2022 for å beholde sin rett til tilskudd og til å drive virksomhet etter loven. Med «i drift» forstås at skolen har fått driftstillatelse.

5.3.2 Høringsinstansenes syn

Forslaget om å oppheve friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i særskilt profil

Et flertall (drøyt 20) av de høringsinstansene som har uttalt seg om forslaget om å oppheve friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i, støtter ikke forslaget. Blant disse er *Rogaland fylkeskommune*, *NHO*, *NHO Reiseliv*, *Virke*, *Abelia – forum for friskoler*, *Kristne Friskolers Forbund (KFF)*, *Blå Kors*, *stiftelsen Norsk Kulturarv*, *Montessori Norge*, *WANG*, *NIF/Olympiatoppen* og *EnSpire Norge*.

Disse høringsinstansene peker særlig på at profilskolene bidrar til nytenkning innen fag og pedagogikk, at det er behov for å ha opplærings-tilbud som gjør det lettere å rekruttere unge til realfag og teknologi og at det er behov for å kunne kombinere skole med idrettssatsing.

NHO mener at friskoler står sentralt i å løse to viktige samfunnsoppgaver:

«For det første ivaretar de retten for elever og foreldre å velge en alternativ skole som dekker deres behov. For det andre bidrar friskoler med mange nyskapende og innovative skoler. De kan igjen stimulere og inspirere andre skoler til å utvikle læringsmiljøer av stadig bedre kvalitet til det beste for hvert enkelt barn.»

NHO Reiseliv mener Norge vil trenge mange gründere i fremtiden, og mener derfor det er en styrke med skoler godkjent på grunnlag av særskilt profil, som for eksempel entreprenørskap og reiseliv. *NHO Reiseliv* mener dagens lov ivaretar kommunenes interesser på en god og tilstrekkelig måte.

Abelia – forum for friskoler uttaler at godkjenningsgrunnlaget i friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i om særskilt profil blant annet har ført til godkjente skoler som legger spesiell vekt på idrett, entreprenørskap, realfag, fredsstudier og demokrati og demokratisk ledelse. Særlig nevnes *EnSpire*, som har utarbeidet en egen læreplan med entreprenørskap som profil, godkjent for 1. til 10. trinn.

EnSpire Norge uttaler at med entreprenørskap som profil, får elevene fag som gir dem rom til å utvikle entreprenørskap som grunnleggende kompetanse i alle fag. *EnSpire Norge* viser til at deres godkjente læreplan med entreprenørskap som profil, er tatt i bruk av små lokalsamfunn som har ønsket å ta vare på nærskolen, og samtidig gi elevene et grunnlag for å utvikle sine entreprenørielle kompetanser. *EnSpire*-skolene har skapt nytt engasjement og bolyst i bygder som var truet av å miste skolen sin.

Tekna viser til at Elvebakken videregående skole i Oslo er et eksempel på en offentlig bredde-skole som har realfagsprofil. *Tekna*

«[...] mener likevel at friskoler kan være et viktig supplement til den offentlige skolen så langt de ikke medfører større negative konsekvenser for vertskommunen/region at disse fortsatt drives på non-profit basis og med offentlig finansiering.

Tekna mener private realfagsskoler og skoler med vekt på teknologi bør kunne være et godt tilbud til elever med interesser og ambisjoner om faglige fordypning innen disse fagene.»

NITO har lignende synspunkter som *Tekna*.

Blant de høringsinstansene som er opptatt av at unge kan kombinere skole med idrettssatsing, er *Olympiatoppen*, *Stiftelsen Norges Toppidrettsgymnas* og *WANG*. *Stiftelsen Norges Toppidrettsgymnas* viser til at profilskoler med idrettstilbud ofte er ønsket av kommunene og idrettsmiljøene. Kommunen har gjerne et lokal behov, for eksempel et behov for at ungdom ønsker å kombinere idrettssatsing og utdanning, og på den måten forberede seg på videre studier og arbeidsliv. *WANG* mener at idrettsungdomsskoler er et viktig og relevant faglig skoletilbud for idrettsungdom med ambisjoner.

Blant høringsinstansene som støtter departementets forslag, er *Oslo kommune*, *LO* og *Utdanningsforbundet*. *Agder fylkeskommune*, *Nordland fylkeskommune*, *Vestland fylkeskommune* og *Viken fylkeskommune* støtter også forslaget.

Trøndelag fylkeskommune uttaler at flere av de offentlige skolene også benytter seg av muligheten til å tilby ekstra fordypning i gitte fag og programområder, i likhet med de private profilskolene.

Oslo kommune anfører:

«[D]ette er tilbud som bør kunne godt ivaretas innenfor rammen av den offentlige fellesskolen; det er ikke uvanlig i den offentlige skolen å ha en «særskilt profil» ved å rette spesiell faglig oppmerksomhet mot emner/temaer m.m.»

Forslaget om godkjenning av nødvendige drifts- sendringer

Blant de høringsinstansene som har uttalt seg til forslaget om at godkjente skoler bare skal få godkjent nødvendige drifts- sendringer, er *Olympiatoppen*, *WANG*, *EnSpire Norge* og *KFF*.

Olympiatoppen er redd for at departementets forslag om at skolene bare skal kunne få godkjent nødvendige driftsendringer, vil skape en rigiditet som kan være skadelig for kvaliteten i det idrettslige tilbudet basert på idrettens dynamiske natur.

WANG mener det bør være åpent for driftsendringer som følge av for eksempel større strukturelle eller demografiske endringer.

EnSpire Norge peker på konsekvensene for elever som bor i den bygda som har startet opp en EnSpire-skole, og skriver:

«De kan da oppleve å måtte ta bussen til sentral-skolen, mens eldre søsken får fortsette på nærskolen. Det vil stride mot prinsippet om barnets beste og virke svært urimelig i ei bygd som har stått på for å beholde skoletilbudet sitt.»

Forslaget om fristen for oppstart av godkjente skoler

De høringsinstansene som har uttalt seg om forslaget til frist for oppstart av godkjente skoler, støtter ikke departementets forslag om at godkjente skoler som ikke har startet opp, må være i drift per 1. juli 2022 for å beholde sin rett til tilskudd og til å drive virksomhet etter loven. Dette gjelder blant annet *Vestland fylkeskommune*, som mener fristen bør settes til høsten 2023.

5.4 Departementets vurderinger

Departementet har merket seg at flertallet av høringsinstansene som har uttalt seg til forslaget om å oppheve friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i særskilt profil, er ulike aktører med interesse og engasjement for etablering av friskoler. Flere av høringsinstansene har knyttet merknadene sine til konkrete skoler som er godkjent på dette grunnlaget.

Departementet understreker at de skolene som allerede er godkjent og i drift, ikke vil miste godkjenningen sin, men kan fortsette virksomheten som i dag.

Høringsforslaget fra departementet varslet imidlertid en ny politisk retning. Forslaget er direkte og konkret forankret i regjeringens plattform. Regjeringen har som sentral målsetting å styrke den offentlige fellesskolen og stramme inn dagens lov om private skoler. Departementet mener at et viktig grep er å fjerne muligheten til å godkjenne flere skoler på grunnlag av særskilt profil. Regjeringen vil ha en fellesskole som er så variert og god at alle elever har mulighet til å finne seg til rette. Det betyr blant annet at elever som ønsker seg f.eks. mer idrett i skolen, ikke

skal trenge å velge en privatskole for å få oppfylt sitt ønske.

Departementet viser til lovens krav om at skoler skal drive virksomheten sin etter læreplaner som er godkjent av departementet (delegert til Utdanningsdirektoratet). Godkjente friskoler skal enten følge den læreplanen som gjelder for offentlige skoler, eller etter egne godkjente læreplaner som sikrer elevene jevn god opplæring.

Godkjenningsgrunnlaget i friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i særskilt profil kom inn i friskolelova i 2015. Læreplanverket (LK20/LK20S) gir de offentlige skolene stort handlingsrom med tanke på utvalg og konkretisering av innhold og valg av arbeidsmåter for at elevene skal nå kompetansemålene i fagene. Det er flere former for fleksibilitet i den ordinære fag- og tidsfordelingen. Det betyr at offentlige skoler har stort handlingsrom for å gi samme type opplæringstilbud som tilbys av private skoler som er godkjent med særskilt profil.

Departementet opprettholder ut fra dette høringsforslaget om å oppheve godkjenningsgrunnlaget i friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i. Forslaget innebærer at det ikke lenger vil være mulig å få godkjenning som privat skole med særskilt profil.

Forslaget om godkjenning av driftsendringer

Departementet har merket seg synspunktene fra høringsinstansene om at skoler som er godkjent på grunnlag av en særskilt profil, bør ha samme mulighet som etter dagens regler til å kunne få godkjent driftsendringer. Departementet viser til at søknader om driftsendringer etter loven skal vurderes skjønnsmessig og konkret. Det at en skole er godkjent med en elevtallsramme og et opplæringstilbud, åpner derfor ikke for at en godkjent skole vil kunne ha en forventning om å få godkjent andre elevtallsrammer og opplæringstilbud i fremtiden.

Departementet legger i sin vurdering vekt på at selve godkjenningsgrunnlaget oppheves, og mener det er en naturlig følge av dette forslaget at mulighetene til å få godkjent driftsendringer for skoler godkjent på dette grunnlaget begrenses.

Departementet opprettholder høringsforslaget om at skoler som er godkjent etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i, bare skal få godkjent nødvendige driftsendringer.

Forslaget om fristen for oppstart

Departementet viser til at det høsten 2021 er fem skoler som har fått godkjenning etter friskolelova

§ 2-1 andre ledd bokstav i, men som ennå ikke har startet opp virksomheten etter loven. Departementets utgangspunkt er at disse skolene bør ha mulighet til å etablere sin virksomhet etter loven.

Etter dagens regler må en skole starte opp i løpet av tre år etter at den har fått godkjenning, jf. friskolelova § 2-1 femte ledd. Det betyr at siste mulighet for oppstart for disse fem skolene ut fra det tidspunktet de ble godkjent, vil være høsten 2023 eller høsten 2024.

På bakgrunn av innspill i høringen velger departementet å ikke følge opp høringsforslaget om at de skolene som har fått godkjenning etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i, må være i drift per 1. juli 2022 for å beholde sin rett til tilskudd og til å drive virksomhet etter loven. Det betyr at de fem skolene som har fått godkjenning etter lovens § 2-1 andre ledd bokstav i må starte opp virksomheten innen den normale fristen på tre år, jf. friskolelova § 2-1 femte ledd.

5.5 Departementets forslag

Departementet foreslår to lovendringer som er i samsvar med forslagene som ble sendt på høring. Departementet foreslår:

- å oppheve friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i særskilt profil
- at skoler som er godkjent etter friskolelova § 2-1 andre ledd bokstav i, bare skal få godkjent nødvendige driftsendringer

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Private skoler får tilskudd per elev etter satser som bygger på de gjennomsnittlige utgiftene i den offentlige skolen. Rammetilskuddet til kommunene og fylkeskommunene justeres årlig basert på oppdaterte elevtall i private skoler, begrunnet i reduserte utgifter for disse elevene. Justeringen foretas i arbeidet med de årlige statsbudsjettene (trekkordningen).

I tillegg får kommuner og fylkeskommuner som har elever i private skoler, et uttrekk i sitt rammetilskudd. Det totale beløpet som er trukket inn på landsbasis, blir fordelt ut igjen til kommunene og fylkeskommunene etter kostnadsnøkkel i inntektssystemet for kommunene og fylkeskommunene (korreksjonsordningen).

Litt over en fjerdedel av veksten i antall elever i frittstående skoler i perioden 2015 til 2021 er elever ved skoler som er godkjent etter de to god-

kjenningsgrunnlagene som nå foreslås fjernet. En innskrenking av godkjenningsgrunnlaget etter friskolelova § 2-1 vil isolert sett bidra til å redusere veksten i antallet private skoler og antallet elever i private skoler. De foreslåtte lovendringene kan på den måten også bidra til å redusere utgiftene til private skoler over statsbudsjettet.

De økonomiske og administrative konsekvensene som ellers følger av forslaget, knyttet til bl.a. omarbeiding av informasjons- og veiledningsmateriale, vil ikke være vesentlige, og de vil bli dekket innenfor gjeldende budsjettammer.

7 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

Til lovens tittel

Tittelen på loven foreslås endret til «lov om private skoler med rett til statstilskot (privatskolelova)».

Til § 1-1 første ledd, § 1-2 første ledd, 2-1 første ledd og § 2-1 sjuende ledd

I samsvar med endringen i lovens tittel, foreslås betegnelsen av skolene endret fra «frittstående» til «private» i disse fire bestemmelsene.

Til § 2-1 andre ledd

I § 2-1 *andre ledd* foreslås det å oppheve bokstavene h og i. Forslaget innebærer at hjemmelen til å godkjenne skoler som driver sin virksomhet på grunnlag av «videregående opplæring i yrkesfaglege studieprogram» og «særskilt profil» oppheves. Forslaget er begrunnet i regjeringens politiske plattform, og målsettingen om å stramme inn dagens lov om private skoler. Det vises til departementets vurderinger under punkt 4.4 og punkt 5.4.

Til § 2-1 sjuende ledd

Betegnelsen «frittstående» skoler foreslås også her endret til «private», og det foreslås noen rent språklige justeringer av forskriftshjemmelen.

Til ikrafttredelsesbestemmelsen

Det foreslås at loven skal gjelde fra det tidspunktet Kongen fastsetter.

Kunnskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i friskolelova (nytt navn på loven og oppheving av to godkjenningsgrunnlag).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i friskolelova (nytt navn på loven og oppheving av to godkjenningsgrunnlag) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i friskolelova (nytt navn på loven og oppheving av to godkjenningsgrunnlag)

I

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om *private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova)*

§ 1-1 første ledd skal lyde:

Formålet med denne lova er å medverke til at det kan opprettast og drivast *private* skolar, slik at foreldre og elevar kan velje andre skolar enn dei offentlege, jf. menneskerettsloven § 2 nr. 2.

§ 1-2 første ledd skal lyde:

Lova gjeld godkjenning med rett til statstilskot for *private* grunnskolar og *private* vidaregåande skolar og vilkår for å få slikt tilskot.

§ 2-1 første ledd første punktum skal lyde:

Departementet kan godkjenne *private* skolar og driftsendringar ved godkjende *private* skolar.

§ 2-1 andre ledd bokstav h og i oppheves.

§ 2-1 sjuende ledd skal lyde:

Departementet kan *gi* forskrift *om* fristar i samband med søknader om godkjenning av *private* skolar.

II

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

